

Tural Turan

hakimiyyətə gələn bir qrup siyasi gənc Könül İşləri Nazirliyi adlı dövlət qurumu təsis edirlər. Əgər hər hansı bir vətəndaş adicəkilən nazirlikdə eşqini qeydiyyatdan keçirə bilsə, nazirlik həmin şəxsə "EşqKart" adlı bir kart verir. Bu kartı alanlar isə muzeylərə, teatrlara pulsuz gedə bilərlər. Hətta bu kartı göstərsəniz marşrut avtobusunda belə sizə gedişhaqqı endirimi edirlər. Nazirliyin başında isə 22 yaşlı qovuşulması müşkül bir eşqə tutulmuş dindar durur. Hadisələr bu nazirlikdəki bütün 22 yaşlı idarə rəislərinin qətlilə başlayır. Əsəri maraqlı edən cəhətlərdən biri də romanın təhkiyəsini bir yox, dörd nəfərin nəql etməsidir. Qatilin məhkəmədə

Ruhi Mücərrəd İstiqlal müharibəsinin son yadigarı - sağ qalan axırıncı yadigarıdır. İlin 365 günü tədbirlərə aparılır. Yorulub-yorulmadığı nəzərə alınmır, yüz yaşı var, amma cəndərdi də olsa 2-3 saatlıq el şənliklərində, dövlət proqramlarında iştirak edir, nitq söyləyir. Maraşın, İznikin alınması ilə bağlı tədbirlər bir-birini əvəzlədikcə həyatının son illərini yalançı vətənpərvərlər tərəfindən zorlanaraq keçirir. Səksən ildir əsgər formasını əynindən çıxarmağa da vaxtı olmayan bir qazidir Mücərrəd bəy. Əsərin ana qayəsi bu olsa da, bu məqam demək olar ki, roman boyu zorla seçilir və gənc dostu Avni-Vavla söhbətləri, atmacaları, bu görüşlər ərəfəsində baş verən hadisələr oxucunu ana qayədən alıb aparır və güldürür.

MuratMenteş müsahibələri-

Vəssalam. Məncə, hər şey - ağırlıq və yüngüllüyün vəhdəti ortadadır. Hər şey aydındır.

MuratMenteşşeyirlərində də orijinallığı qoruyur. Dadaizmlə postmodernizm, modernizm bir-birinə qarışır, ayrılır, qopur, misralar daxilində xaos başlayır, anarxiya düşür. Bir də baxırsan ki, dörd misra oxuduqdan sonra tərləmişən. Məsələn, cənnətlə bağlı teakrotik bir şeiri onun üslubunda qələmə alan ikinci bir adam görməmişəm:

Kim deyər ki, əbədiyyət istifadəyə yararsızdır?

Üçüncü günündə ikən üçgünlük dünya

Bəlkə də mənə savab qazandıracaq

Nəfəsimə və uşaqlarımın varlığına çəkdiyim növbə.

Murat Menteş müasir türk şeirinə və romanına orijinal ifadələri, intellektual bədii yumoru gətirən və misra, cümlə daxilində həmin cümlələri bir-birinə çox ustalıqla pərçimləyən, calayan sənətkardır. Həm şairdir, həm də roman ustasıdır.

O, ilk dəfə 1999-cu ildə İstanbulda gün üzünə çıxardığı "Quzğunun kölgəsi" şeirlər kitabı ilə modern Türkiyə ədəbiyyatına ayaq açıb. İki həftədə ilk şeirlərə kitabı satılan MuratMenteş adicəkilən kitabı altı ay ərzində altı dəfə təkrar nəşrə göndərir. Elə ilk kitabı ilə Türkiyə ədəbi mühitində ulduzu parıldamağa başlayan Menteş uğurun ardınca esseləri ilə özünə yeni oxucu kütləsi qazandırır. "Xaos təvazökar bir qatqı" adlanan ikinci kitabının iştirakı tamamilə yumorla yüklənmiş esselərdən ibarətdir. Ən acı kədəri - qəhrəmanın anasının ölümünü əyləncəli formada oxucuya elə çatdırır ki, cümlələri oxuya-oxuya həm dodağın qaçır, həm də gözündən yaş süzülüyünü görürsən. "Güzlü bərikadalar" adlı ikinci (ümumi sayda üçüncü) esselər kitabı isə orijinal, ədəbiyyatda demək olar ki, qarşılaşmadığımız həyat hekayələri, orijinal qətl motivləri, sevgi etirafı formaları ilə diqqət çəkir. Hətta bəzən esseləri oxuduqda müəllifin təhkiyə tərzini sənə elə alıb aparır ki, oxuduğunun esse və ya hekayə olduğunu bir anlıq

Müasir türk şeirinə və romanına orijinallıq gətirən adam

unudursan.

Murat Menteşi Türkiyədə və ölkəsindən kənarında məşhurlaşdırən ən böyük və ən çoxtirajlı satılan əsəri isə heç şübhəsiz ki, "Dublyorun dilemması" romanıdır. "İletişim" nəşriyyatında çapdan çıxan bu roman faciənin ağır yumorla, yüngül oxunan cümlələrlə ifadəsindir. Roman "adamın alnında "Nike" şirkətinin emblemi formasında bir çapığı vardı" cümləsi ilə başlayır. Elə ilk cümlədə

özünü müdafiə nitqində səsləndirdiyi fikir isə əsərin kulminasiyasına nöqtəsidir: "Hamımızın içində bir körpə və bir heyvan var, təəssüf ki, içimdəki heyvan körpəni yeyib...".

Bu cür ağır və dolaşq hadisələr fonunda əsəri sürətlə oxu-

nin birində deyir ki, mən şeirdə və romanda oxucularımı fəlsəfi gülüşlə boğuram. Onlar bu kitabı oxuyur, sonra intihar edir, mən-sə, əylənirəm.

Murat "daban əlləti" zarafatları ilə yanaşı, "qurğuşun kəlimlərlə" də oxucularını heyrləndirir.

O, ilk dəfə 1999-cu ildə İstanbulda gün üzünə çıxardığı "Quzğunun kölgəsi" şeirlər kitabı ilə modern Türkiyə ədəbiyyatına ayaq açıb. İki həftədə ilk şeirlər kitabı satılan MuratMenteş adicəkilən kitabı altı ay ərzində altı dəfə təkrar nəşrə göndərir. Elə ilk kitabı ilə Türkiyə ədəbi mühitində ulduzu parıldamağa başlayan Menteş uğurun ardınca esseləri ilə özünə yeni oxucu kütləsi qazandırır. "Xaos təvazökar bir qatqı" adlanan ikinci kitabının iştirakı tamamilə yumorla yüklənmiş esselərdən ibarətdir. Ən acı kədəri - qəhrəmanın anasının ölümünü əyləncəli formada oxucuya elə çatdırır ki, cümlələri oxuya-oxuya həm dodağın qaçır, həm də gözündən yaş süzülüyünü görürsən...

məsum, suçsuz cinayətkarın qorxulu görkəmi haqqında qeyri-adi və müəyyən qədər də modern bir bənzətmə ilə qarşılaşırıq.

"Qorxma, mən varam" romanında isə özünü bu həyatda təsdiq edə bilməyən, beş-günlük dünyada yerlərini tapa bilməyən lirik siyasət adamlarının həyat hekayəsindən danışılır. Deməli,

mamaq mümkün deyil. Hər fəsildə şoka düşürsən. Komik təhkiyə tərzini sənə gah duruxdurur, gah güldürür, gah da düşündürür, amma yormur. Bax, MuratMenteşin ustalıq da məhz budur.

Murat Menteş 2013-cü ildə oxucularının görüşünə "sadəcə möhtəşəm" - deyə biləcəyimiz "Ruhi Mücərrəd" romanı ilə gəldi.

məyi bacarır. Özü də bunu çox ustalıqla edir. Məsələn, "Ruhi Mücərrəd"dən bir detali burada yada salmaq yerinə düşər:

- Dünən haradaydın?
- Əlli il əvvəl mənə üç gün ömrün qaldı deyən adamın dəfninə getmişdim.

İfadələr, onların deyim tərzini, dünya və axirətə bu qədər orijinal və yüngül yanaşma diqqətli cəlb etməyə bilmir. Çünki yenidir. Eyni zamanda, qalıcıdır. Ona görə ki, ilkdir. İllər isə hər zaman yadda qalır. Başqa bir şeirində "Açılmaz, aç bilməzsən şeyxim, sifrin ortasından bir deşik daha" - deyir Murat bəy. Oxuduqca gülməmək, güldükcə düşünməmək, təəccüblənməmək mümkün deyil onun şeirlərinə. Mən hər şeiri uşaqlar yatandan, arvadım oyanandan sonra yazıram - deyən adamın misralarıdır bunlar. Bu günlərdə "AntikaTitanik" adlı yeni kitabı çıxıb. Mütəlaq alıb oxuyun. Çox maraqlıdır. Təfəsilatlı danışmaq istəmirəm bu haqda, sadəcə, onu deyə bilərəm ki, indiyə qədər almadığınız həzzi alacaqsınız. Sadəcə, bir tövsiyə verə bilərəm, MuratMenteş acqarına oxumayın, ya acdığınızi unudacaqsınız, ya da iştahınız küsəcəkdir. Qəlyanaltı olaraq EmrahSerbesi oxumaq kifayətlidir ki, gözünüzün toqqası bərk olsun.